

PLATTELAND IN ONTWIKKELING

bouwstenen voor het nieuwe Actieplan Platteland
van de gemeente Deventer

Discussienota

21 juni 2011

INHOUDSOPGAVE

Samenvatting	5
1. Inleiding	7
2. Ontwikkelingen op het platteland	8
- landbouw	8
- nieuwe economische dragers	9
- ruimtelijke kwaliteit	10
- leefbaarheid dorpen	12
- overheidsbeleid	13
3. Doelstellingen Plattelandsbeleid gemeente Deventer	
3.1. hoofddoelstellingen	15
3.2. toelichting op de hoofddoelstellingen	16
- op de (inter)nationale markt gerichte landbouw	
- verbrede landbouw, nieuwe economische dragers	
- natuur, landschap, cultuurhistorie, milieu, water	
- sociale vitaliteit en leefbaarheid van de dorpen	
4. Uitvoeringsprogramma, projecten	
4.1. projecten van de gemeente Deventer	19
4.2. Projecten Gebiedsprogramma Salland 2009-2013 (PMJP)	20
5. Financiering plattelandsontwikkeling	24

SAMENVATTING

Deze discussienota is een ruwe, eerste versie van het Actieplan Platteland van de gemeente Deventer. Na verwerking van de reacties zal het definitieve Actieplan Platteland 2011-2012 worden opgesteld.

Het platteland van Deventer blijft de komende jaren sterk in ontwikkeling. De gemeente gaat daarom door met haar gerichte aandacht voor dit gebied. De hoofddoelstellingen die richtinggevend zijn voor de inzet van de gemeente blijven, met een enkele aanpassing, dezelfde:

- behoud van de landbouw*
- verbreding van de plattelandseconomie*
- Versterking ruimtelijke kwaliteit*
- Behoud leefbaarheid van de dorpen.*

Waarborgen economische vitaliteit belangrijk. Wij willen ruimte bieden voor economische dynamiek, in de agrarische sector en in andere (ook nieuwe) economische dragers, in combinatie met versterking natuur-, landschaps- en cultuurhistorische waarden.

In elk van de zes dorpen van de gemeente maken de bewoners dorpsontwikkelingsplannen, waarin zijn hun belangrijkste wensen vastleggen. Vanuit onze verantwoordelijkheid zullen wij aansluitend aan de DOP's samen met bewoners en organisaties voor elk dorp een dorpsvisie opstellen. Daarin gaat het om de toekomstbestendigheid van de dorpen, ook bij demografische veranderingen zoals vergrijzing en afnemende groei.

Wij willen in ons beleid nog meer dan nu gebruik maken van “de kracht van het platteland”.

Het rijk bezuinigt fors op het plattelandsbeleid. Er wordt gekort op het Investeringsbudget landelijk Gebied (ILG), waarvan de besteding via de provincies loopt. Dat betekent dat de provincies minder middelen hebben voor plattelandsprojecten, waaronder steun aan projecten van gemeenten.

Voor de gemeente Deventer lijken de gemaakt afspraken over plattelandsprojecten t/m 2013 niet in gevaar, maar er is weinig ruimte voor nieuwe projecten.

Voor de periode na 2013 zullen we ons in het plattelandsbeleid moeten voorbereiden op creatieve oplossingen met lagere kosten en/of andere financieringsbronnen

In de bezuinigingen van de gemeente zelf (“kwestie van kiezen”) is het plattelandsbeleid in directe zin buiten schot gebleven. Wel zullen de bezuinigingen in verschuillende beleidsterreinen en bedrijfsvoering kunnen doorwerken in activiteiten voor het platteland.

Er zijn in de afgelopen jaren successievelijk steeds meer plattelandsprojecten op de rails gezet. De meeste daarvan zijn meerjarig en lopen door in 2011 en 2012. Die projecten maken we af. Er is daarom weinig behoefte en ook te weinig capaciteit om daar nu veel nieuwe projecten aan toe te voegen. Nieuwe projecten die in 2011 starten zijn het Masterplan Schipbeek, het onderzoek naar landweren en de dorpsvisies.

1. Inleiding

Sinds 2005 heeft het platteland een bijzondere positie in het beleid en de activiteiten van de gemeente Deventer. Sindsdien kent de gemeente een coördinerend wethouder platteland. De aanleiding daarvoor was dat er grote veranderingen gaande zijn op het platteland: de leefbaarheid in de dorpen staat op de tocht, de agrarische sector is sterk in beweging en er zijn aanvullende economische dragers voor het platteland nodig. In opeenvolgende Actieplannen Platteland, steeds tweejarig, heeft de gemeente laten zien wat ze doet, samen met anderen, om een gezonde ontwikkeling van het platteland mogelijk te maken.

Het college van B&W dat in 2010 is aangetreden gaat daarmee door. Er is een nieuw Actieplan Platteland in de maak voor 2011-2012. Daarin staan de beleidsdoelen van de gemeente en de beleidsaccenten voor deze periode. Ook wordt daarin een overzicht opgenomen van alle projecten en andere activiteiten die de gemeente uitvoert, in veel gevallen samen met anderen.

Deze discussienota geeft de aanzet daarvoor. Zij wordt aan de partners voorgelegd voor commentaar. Dit zal worden benut bij het opstellen van het definitieve Actieplan Platteland. Daarin zal ook een verantwoording worden opgenomen over de resultaten van het vorige Actieplan Platteland en een toelichting op de projecten.

Het gemeentelijk beleid voor het platteland zal in het nieuwe Actieplan niet sterk afwijken van het beleid tot nu toe. Wel zullen er accentverschillen zijn, onder meer bij de rolverdeling tussen overheid en partners in de samenleving. Ook zal rekening moeten worden gehouden met teruglopende middelen, overigens vooral vanaf 2013. Het Coalitieakkoord van de gemeente Deventer en de provincie Overijssel en het Regeerakkoord van het Kabinet geven daar richting aan.

Er zijn in de afgelopen jaren steeds meer projecten op de rails gezet en de meeste daarvan, zeker de projecten waar de provincie in meefinanciert, lopen door tot 2012 of 2013. De gemeente wil die projecten volgens de afgesproken planning en prestaties afronden. Er is daarnaast weinig ruimte voor nieuwe projecten. Het belangrijkste nieuwe project voor de komende jaren is het opstellen van dorpsvisies voor alle zes dorpen van de gemeente, in aansluiting op de dorpsontwikkelingsplannen die in elk dorp 'van onderop' worden gemaakt.

De gemeente blijft in haar plattelandsbeleid samenwerken met de provincie Overijssel, zeker nu de provincie veel taken op het gebied van natuur, landschap, landbouw en plattelandsontwikkeling heeft overgenomen van het rijk. Ook de vruchtbare samenwerking met de beide andere Sallandse gemeenten, Olst-Wijhe en Raalte, zetten wij graag voort.

Marco P. Swart
wethouder Platteland

2. *Ontwikkelingen op het platteland*

Hieronder passeren enkele ontwikkelingen de revue, die van belang zijn voor het beleid van de gemeente in de komende jaren.

a. **De landbouw**

In de landbouw is al geruime tijd sprake van een soort driedeling, die zich de komende jaren zal voortzetten. In grote lijn – de werkelijkheid is complexer - is onderscheid te maken tussen:

- *Landbouw gericht op de (inter)nationale markt*: deze ondernemers kiezen veelal voor schaalvergroting om concurrerend te blijven. Dat kan betekenen meer grond en/of meer dieren.
- *Verbrede landbouw*: ondernemers die het zoeken in verbrede (multifunctionele) landbouw met nevenactiviteiten en meestal gericht zijn op de regionale markt.
- *Wijkers*: ondernemers die stoppen met hun bedrijf. Vaak betekent dat het vrijkomen van een agrarisch bedrijfsgebouw (VAB), dat een nieuwe functie krijgt.

Landbouw gericht op de (inter)nationale markt

Meer dan 70 % van de agrarische bedrijven in Deventer bestaat uit melkrundveehouderijen. De intensieve veehouderij vertegenwoordigt ruim 10 % van de bedrijven.

Vooraf ten zuiden van de A1 (de ‘dairy-valley’ van Salland) en rond Lettele bevinden zich gezonde bedrijven waarvoor schaalvergroting nodig kan zijn, als dat al niet gebeurd is. Voor deze categorie nemen de dynamiek en de noodzaak tot schaalvergroting eerder toe dan af. Dat heeft te maken met internationale concurrentie en met scherpere milieueisen. Ook werpen de veranderingen in het Europees beleid hun schaduwen vooruit: afschaffen van de (huidige vorm van) inkomstenstoelagen uit het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) in 2013 en het melkquotum in 2015. Er zal meer sprake zijn van ‘grootschalig boeren in een kleinschalig landschap’. Megastallen van Brabantse omvang zijn echter in Salland niet waarschijnlijk, o.a. vanwege de mestafzet.

Biogas (mestaffinage of –vergisting) kan vooral voor rundveehouderijen interessant zijn i.v.m. mestverwerking. Het draagt ook bij aan het maatschappelijk draagvlak voor de landbouw.

Vrijwillige kavelruil is een belangrijk instrument om de veranderingen te kunnen geleiden. De druk op de grondmarkt blijft groot.

Verbrede (multifunctionele) landbouw

Veel agrarische bedrijven zijn inmiddels overgegaan op verbreding. De nevenactiviteiten kunnen onder andere betrekking hebben op recreatie, cultuur, kinderopvang, zorg, en streekproducten. De taskforce Multifunctionele landbouw spreekt op basis van ervaringen tot nu toe van ‘een sector met toekomst’. Maar niet voor elk bedrijf lijkt de toekomstbestendigheid verzekerd. Multifunctionele landbouw vraagt om goed ondernemerschap op specifieke gebieden die vaak nieuw zijn. De nevenactiviteiten vragen veel aandacht; ‘een beetje erbij doen’ naast de hoofdfunctie landbouw, werkt meestal niet. Voor sommige nevenactiviteiten is de nabijheid van de stad Deventer een positieve factor: recreatie (bed and breakfast met dagje Deventer), zorg(boerderij), kinderopvang, streekproducten. Er worden meer verbindingen tussen stad en land gezocht en vaak gevonden om dit voordeel te benutten.

Agrarisch natuurbeheer is als nevenactiviteit voor veel ondernemers maatschappelijk interessanter dan economisch.

b. Nieuwe economische dragers

De landbouw blijft voorlopig de belangrijkste economische activiteit op het platteland, maar er ontstaan nieuwe economische dragers en dat is met het oog op de toekomst ook nodig. De vrijkomende agrarische bedrijfsgebouwen (VAB's) spelen daarin een rol. In de komende jaren zullen nog veel boerderijen vrijkomen.

Recreatie

Er zijn in de gemeente geen grote verblijfsrecreatieve parken en evenmin grote intensief gebruikte recreatieve attracties. Maar er zit wel groei in de recreatieve functie. De kwaliteit en samenhang van het recreatief-toeristisch aanbod Salland heeft de laatste jaren een grote impuls gekregen. Het Sallands Bureau voor Toerisme heeft een belangrijke rol gespeeld in het professionaliseren en samenhang bevorderen van het ‘product Salland’. De kwaliteit van de routestructuren is belangrijk voor de toeristisch-recreatieve kwaliteit van Salland. Die structuur was versnipperd en soms wat armetierig, maar dat is in korte tijd sterk verbeterd. Het fiets-, ruiterspaden- en men-routen netwerk is gerealiseerd, het wandelnetwerk is in voorbereiding. Ook zijn diverse ATB-routes in de maak.

Er is een flinke toename van het recreatief aanbod door de groei van de multifunctionele landbouw (minicamping, museumboerderij, verkoop streekproducten etc.). De nabijheid van de (Hanze)stad Deventer blijkt belangrijk voor het toeristisch verblijf in Salland. Het verbinden van het toerisme in Deventer en Salland blijkt een win-win aanpak.

Salland wordt als gebied een bekender begrip. De onduidelijkheid over de begrenzing ervan wordt bovendien minder: nu Ommen en Dalfsen zich steeds sterker als “Vechtdal” afficheren wordt het begrip Salland duidelijker gekoppeld aan Deventer - Olst-Wijhe – Raalte. De Sallandse heuvelrug hoort daar recreatief-toeristisch ook bij. Salland is nog weinig ‘zichtbaar’ als interessant recreatief-toeristisch gebied.

Een betere presentatie, bijvoorbeeld door borden langs regionale wegen, kan daarin verbetering brengen. Toerisme en recreatie in Salland hebben toekomstwaarde: de combinatie van rust, natuur en cultuur(historie) doet het goed, onder andere bij de sterk groeiende groep senioren. Recreatie en toerisme is daarom steeds belangrijker als economische drager in Salland, met ruimte voor groei. Maar het zal niet de economische drager kunnen worden.

Nieuwe economische functies

Naarmate er meer agrarische bedrijven stoppen en boerderijen vrijkomen, ontstaan er meer andere kleinschalige functies in het buitengebied. De regeling voor VAB's staat dat ook, waarbij wel voorwaarden worden gesteld ten aanzien van onder meer landschappelijke inpassing, behoud van de agrarische uitstraling van de gebouwen en verkeersaantrekkende werking.

Deze functies kunnen gerelateerd zijn aan agrarische activiteiten zoals maneges, maar daar ook los van staan: kantoorfunctie, culturele functie, kinderopvang en dergelijke.

Burgerwoningen in het buitengebied

Het aantal burgerwoningen verspreid in het buitengebied neemt toe. Vaak betreft het boerderijen die hun agrarische functie hebben verloren, al dan niet met daarbij behorende bijgebouwen. Als gevolg van de Rood voor Rood regeling worden sinds kort ook nieuwe woningen gebouwd in ruil voor de sloop van landschapsontsierende stallen. Zo mogelijk op dezelfde locatie.

De burgerwoningen hebben soms een kleinschalige nevenactiviteit.

c. Ruimtelijke kwaliteit: natuur en landschap, cultuurhistorie, milieu, ecologie, water

Landschapsontwikkelingsplan en Bestemmingsplan buitengebied

Het Landschapsontwikkelingsplan Salland voldoet als beleidskader voor behoud en versterking van het landschap. Het Uitvoeringsprogramma is gericht op versterking van het landschap. Als gevolg van de bezuinigingen van het rijk op natuur en landschap zal de fasering daarvan, vooral na 2013, wel moeten worden aangepast. Het LOP is doorvertaald in het bestemmingsplan Buitengebied dat in goed overleg met bewoners en ondernemers is opgesteld. De vaststelling van dit bestemmingsplan zal begin 2012 zijn. Het nieuwe bestemmingsplan biedt meer ruimte voor de agrarische sector, nieuwe economische activiteiten, wonen, recreatie en toerisme. Behoud en versterking van het waardevolle landschap van Salland zijn daarbij uitgangspunt. De dynamiek in het gebied wordt gebruikt om het landschap te versterken en verder te ontwikkelen. De landschapvisie van het LOP is hierbij leidend.

Natuur en landschap, ecologie

De realisering van de (nog niet ingerichte) ecologische hoofdstructuur (EHS) is in gang gezet. De verantwoordelijkheid daarvoor ligt bij de provincie Overijssel, de uitvoering bij grondeigenaren, waaronder Stichting IJssellandschap, ondersteund door Landschap Overijssel. De gemeente speelt bij de inrichting Gooiermars een ondersteunende rol. LTO is trekker van de kavelruil die voor de inrichting van de EHS nodig is.

Het nieuwe kabinet heeft forse bezuinigingen doorgevoerd op natuur en landschap, waaronder de EHS. De gevolgen daarvan voor Deventer zijn beperkt, omdat in veel gevallen al harde juridische afspraken zijn gemaakt over grondverwerving en inrichting. Voor beheer is minder geld beschikbaar en dat zou kunnen betekenen dat gekozen moet worden voor een soberder inrichting.

Het beheer van landschapselementen met “Groen-blauwe diensten” is in Salland een groot succes. “Kostbaar Salland” beheert de daarvoor beschikbaar gestelde middelen van provincie, gemeenten en Stichting IJssellandschap. Deze stichting heeft inmiddels zeer veel contracten met grondeigenaren gesloten. Het belang van deze vorm van landschapsbeheer neemt door de bezuinigingen van het rijk op natuurbeheer verder toe.

Over de ecologie van het buitengebied van Deventer is de laatste jaren veel kennis vergaard over de aanwezigheid en verspreiding van bijzondere soorten. Deze kennis is opgenomen in de Milieuatlas Deventer. De resultaten worden benut bij onder meer de gebiedsontwikkeling Gooiermars en ook bij praktisch natuurbeheer, zoals bij het Wechelerveld en de aanleg van poelen voor de kamsalamander.

Cultuurhistorie

De kennis van het ruimtelijk erfgoed op het platteland van Deventer is in de afgelopen jaren systematisch in kaart gebracht. Cultuurhistorisch waardevolle boerderijen en woningen zijn geïnventariseerd. De resultaten daarvan staan onder meer in de publicatie “In Deventer, landschap en cultuurhistorie”. Het beschrijven van de ontstaansgeschiedenis van de vele landgoederen in de gemeente is nog gaande. In de voormalige gemeente Bathmen is een inhaalslag gemaakt met het aanwijzen van gemeentelijke monumenten en karakteristieke panden.

Er zijn in Deventer veel aanvragen voor het project “Streekeigen huis en erf Salland” (SHEES), waarmee met subsidie van gemeente en provincie bebouwing en erven op een zorgvuldige, streekeigen manier kunnen worden opgeknapt. Dit levert een bijdrage aan de ruimtelijke kwaliteit en het behoud van de identiteit van het Sallandse platteland.

Landgoederen

Rondom Deventer bevonden zich vele landgoederen, zoals Oud en Nieuw Rande, de Kranenkamp, Frieswijk, de Bannink, Overvelde, de Hoek en Oxe. Zij behoren tot de dragers van de identiteit van het gebied en hebben grote landschappelijke, cultuurhistorische, ecologische en recreatieve waarden. Ook deze landgoederen moeten zich blijvend ontwikkelen om duurzaam te kunnen voortbestaan.

Milieu,

Biogas is voor Salland een kansrijke optie voor het opwekken van duurzame energie. Het biedt agrarische ondernemers tevens de mogelijkheid mest af te zetten en neveninkomsten te verwerven. Met de provincie Overijssel is begin 2011 een convenant afgesloten, waarin onder andere is afgesproken dat beide partijen zich inspannen om de productie, distributie en afzet van biogas te stimuleren. Bij de productie kan de vergisting of raffinage van mest van veehouderijen in het buitengebied van Deventer een belangrijke rol spelen. Over de aanleg van een groengas-netwerk in Salland zijn vergaande besprekingen gaande met Enexis. In de stad Deventer zijn verschillende mogelijkheden voor afzet, zoals stadsverwarming in oudere wijken, nieuwbouwwijken en grootverbruikers.

Water

Het waterbeleid gericht op waterveiligheid, vasthouden en berging van water en verbetering van waterkwaliteit, waar mogelijk in combinatie met natuurontwikkeling en plaatselijk extensieve recreatie, blijft onverkort van kracht. Op die punten is in de afgelopen jaren veel bereikt. De plannen voor nevengeulen bij de IJssel zijn gereed en planologisch geregeld, de uitvoering is gestart. De uitvoering van het Masterplan Zandwetering is in volle gang. Voor de deelgebieden Baarlerhoek, Steenbrugge/Keizerslanden en Diepenveen is de uitvoering gestart. Ook voor de Soestwetering en Averlose Leide zijn inrichtingsmaatregelen in uitvoering en voorbereiding.

d. De leefbaarheid van de dorpen

Voorzieningen

De leefbaarheid van de dorpen blijft het belangrijkste thema. Voorzieningen spelen daarin een grote rol. In de meeste dorpen zijn in de afgelopen jaren voorzieningenclusters ('Kulturhusen') opgericht. De inbreng van het dorp is daarbij doorslaggevend voor het succes en ook voor de specifieke vorm per dorp. De gemeente speelde vooral een faciliterende rol en bood, net als de provincie, financiële ondersteuning geboden.

De instandhouding en toekomstbestendigheid van de Kulturhusen vraagt aandacht. Samenwerking tussen de verschillende belanghebbenden in het dorp is daarvoor een vereiste.

Wonen

Het vasthouden van ouderen en jongeren in het dorp is belangrijk voor de sociale samenhang. Uit onderzoek (o.a. trendbureau Overijssel) blijkt, dat het zo lang mogelijk wonen in de omgeving waar men de netwerken heeft belangrijk is voor welzijn en gezondheid. Verhuizen naar een andere omgeving kan bij ouderen leiden tot vereenzaming. Huisvesting voor ouderen in combinatie met zorgvoorzieningen wordt een steeds belangrijker opgave door de sterk toenemende vergrijzing.

Opmerkelijk veel jongeren uit de dorpen in de gemeente Deventer willen na hun opleiding terug naar hun dorp. Betaalbare jongerenhuisvesting is in veel dorpen echter een probleem.

Dorpsontwikkelingsplannen

In Lettele en Loo zijn in 2009-2010 met steun van de provincie dorpsontwikkelingsplannen (DOP's) opgesteld, waarin bewoners hun wensen en de prioriteiten daarvan voor het dorp hebben geformuleerd. Diepenveen en Schalkhaar werken aan in 2011 aan hun DOP's, Bathmen en Okkenbroek starten daarmee in 2010. Het opstellen van de DOP's, als bewoners met elkaar benoemen wat belangrijk is voor de toekomst van het dorp en daar daadwerkelijk ook mee aan de slag gaan, werkt positief en samenbindend binnen de dorpsgemeenschappen.

e. Overheidsbeleid

Het Coalitieakkoord 2010-2014 van de gemeente Deventer

“Het platteland moet op eigen kracht kunnen functioneren en de dorpskernen moeten vitaal blijven”. Dat is de kern van wat er in het Coalitieakkoord onder de kop “Leefbaar platteland” staat.

De gemeente wil nog nadrukkelijker de kracht van de gemeenschap betrekken bij wat de gemeente doet, en daar ook meer aan over laten waar dat kan. De “kracht van het platteland” is daarvoor een uitstekende basis. Bewoners, ondernemers en organisaties in de dorpen en het buitengebied hebben zich onderscheiden door grote betrokkenheid, creativiteit, kennis van het gebied en zelfredzaamheid.

Voor de ontwikkeling van de landbouw heeft duurzame landbouw de voorkeur, ook omdat deze goed past in het Sallandse landschap. Nieuwe intensieve veehouderij wordt buiten de landbouwontwikkelingsgebieden geweerd. Voor de dorpen gaat de gemeente voor behoud van het voorzieningenniveau met een goed winkelaanbod en geclusterde sociale en culturele voorzieningen. Cultureel ondernemerschap wordt maximaal gefaciliteerd.

Voor elk dorp wordt een dorpsvisie gemaakt, met daarin aandacht voor wonen, ondernemen en werken. Daarbij moet geanticipeerd worden op de langere termijn en de te verwachten demografische ontwikkeling

Beleid van rijk en provincie

Het rijk legt de verantwoordelijkheid voor natuur, landschap, structuurversterking van de landbouw, leefbaarheid dorpen en recreatie & toerisme voor het grootste deel bij de provincie. Dat gaat gepaard met een bezuiniging van € 600 mln. op het Investeringsbudget Landelijk gebied (ILG) tot 2014. Of het ILG-budget na 2013 nog bestaat is onbekend. De ecologische hoofdstructuur wordt herijkt met als inzet dat deze haalbaar en betaalbaar is en in 2018 gerealiseerd.

Provincies zetten het ILG-budget in voor de ecologische hoofdstructuur, maar ook, samen met eigen middelen, voor tal van plattelandsprojecten waar provincie en gemeenten samen in investeren (PMJP).

De provincie Overijssel heeft aangegeven dat de projecten die in het Bestuursconvenant Salland 2009-2013 zijn afgesproken kunnen worden uitgevoerd, maar geld voor aanvullende projecten tot 2013 is er niet of nauwelijks.

De provincie zal de lopende gebiedsprocessen rond de EHS (waaronder Gooiermars en Dortherbeek) afronden en daarbij bestaande contracten en waar mogelijk ook bestuurlijke afspraken nakomen. Aan agrarisch en particulier natuurbeheer hecht de provincie bijzondere betekenis en zij gaat door met de inzet van groen-blauwe diensten daarbij. Via (her)kaveling en kavelruil investeert de provincie gericht in een optimaal vestigingsklimaat voor agrarische bedrijven.

3. Doelstellingen

3.1. Hoofddoelstellingen

De gemeenteraad van Deventer heeft in 2006 de centrale uitgangspunten en doelstellingen voor het plattelandsbeleid vastgesteld. Deze zijn ook voor de komende jaren de basis voor het plattelandsbeleid van de gemeente, met een enkele aanpassing van de tekst (onderstreept). Wel worden in de loop der jaren bij de uitwerking andere accenten en prioriteiten gelegd.

In de tweede doelstelling over nieuwe economische dragers werden alleen verbrede landbouw en toerisme & recreatie genoemd; dat wordt nu uitgebreid met andere economische functies.

Uitgangspunt:

De kennis van en initiatieven voor de plattelandsontwikkeling van bewoners, ondernemers en organisaties vormen de basis voor de inzet van de gemeente Deventer. De gemeente wil initiatieven van onderop stimuleren, faciliteren en honoreren, rekening houdend met de eigen verantwoordelijkheid die de gemeente als openbaar bestuur daarin heeft.

Doelstellingen:

- *Behoud van de landbouw als belangrijke sociale en economische drager van het platteland door het faciliteren van de op de (inter)nationale markt gerichte landbouw waar dat ruimtelijk kan.*
- *Stimuleren van “nieuw ondernemerschap” en nieuwe economische dragers voor het platteland:*
 - . *ondersteuning van verbrede agrarische bedrijfsvoering*
 - . *versterking van de recreatie op het Deventer platteland, als onderdeel van Salland; ontwikkeling van Salland als toeristisch ‘A-merk’*
 - . *ruimte voor andere economische activiteiten, zoals zorg, cultuur of broedplaatsfuncties, die bijdragen aan de economische vitaliteit en die landschappelijk goed inpasbaar zijn.*
- *Behoud en versterking van de ruimtelijke kwaliteit van het platteland: landschap, natuur, cultuurhistorie, milieu, ecologie en water*
- *Behoud en versterking van de leefbaarheid van de dorpen en buurtschappen*

3.2. Toelichting op de vier hoofddoelstellingen:

a. op de (inter)nationale markt gerichte landbouw

De landbouw is en blijft economisch van grote betekenis voor het platteland. Ook al loopt het aantal agrarische bedrijven terug, de landbouw blijft de grootste grondgebruiker van het buitengebied van Deventer en daarmee beeldbepalend. De gemeente geeft ruimte voor agrarische ondernemers die kiezen voor schaalvergroting, waarbij de waarden van het Sallandse landschap gewaarborgd zijn. Het Landschapsontwikkelingsplan Salland en de visies voor de vier LOG's in Deventer (de Landbouwwontwikkelingsgebieden bij Lettele, Bathmen, Loo, Pieriksmars) geven daarvoor de kaders, die juridisch zijn vertaald in het bestemmingsplan buitengebied.

Grootschalig boeren in een kleinschalig landschap vraagt om zorgvuldigheid maar is mogelijk. Voor megastallen is het buitengebied van Deventer weinig aantrekkelijk, aanvragen daarvoor worden niet verwacht. Zij zouden ook niet passen in het Sallandse landschap.

Verbetering van de verkaveling en kavelruil blijven nodig. De gemeente steunt de actieve rol van de LTO daarbij.

b. verbrede landbouw, nieuw ondernemerschap, nieuwe economische dragers

Voor verbrede landbouw biedt het nieuwe bestemmingsplan meer ruimte en flexibiliteit. De gemeente continueert de inzet van de gebiedsmakelaar die agrarische ondernemers adviseert bij hun toekomstplannen, waaronder de overgang naar de functionele landbouw, en die contacten kan leggen tussen ondernemers onderling of met de gemeente. De verbrede landbouw heeft vaak te maken met complexe procedures. De dienstverlening en klantgerichtheid van de gemeente is op dit punt de laatste jaren sterk verbeterd en dat proces gaat verder.

De relatie stad – land biedt kansen voor verschillende vormen van multifunctionele landbouw en de gemeente zal versterking van die relatie vanuit haar rol stimuleren. De gemeente is positief over de functie van zorgboerderijen en zal daar in haar eigen taakoefening (o.a. WMO) op inspelen.

Verdere groei van recreatie en toerisme op het platteland is mogelijk met behoud van landschapswaarden. Het kan zelfs een stimulans zijn voor versterking van het landschap. De ondersteuning van het Sallands Bureau voor Toerisme krijgt een vervolg.

Er verschijnen steeds meer andere vormen van economische activiteiten in het buitengebied. Soms gaat het daarbij om broedplaatsfuncties die bij verdere doorgroei de overstap naar de stad of het dorp kunnen maken. De gemeente vindt deze verbreiding van de economische activiteit op het platteland een goede ontwikkeling. Zij vindt nieuwe economische functies in leegkomende boerderijen in het algemeen aanvaardbaar, mits deze het karakter van de bebouwing en van het gebied niet aantasten. Dat geldt ook voor de functieverandering van boerderijen naar burgerwoningen.

Ook de economische vitaliteit van de dorpen is de komende jaren belangrijk. Ondernemers leveren een belangrijke bijdrage aan de leefbaarheid en het verenigingsleven. Steun aan individuele ondernemers past niet bij de rol van de gemeentelijke overheid, maar bij het scheppen van voorwaarden voor ondernemerschap kan de gemeente wel een rol spelen.

c. kwaliteit van natuur, landschap, cultuurhistorie, milieu en het watersysteem

Het platteland van Deventer is waardevol en gevarieerd. Het kleinschalige agrarische cultuurlandschap, de landgoederen, bossen, uiterwaarden en de streekeigen boerderijen en erven zijn van hoge kwaliteit. Die kwaliteiten moeten worden behouden en waar mogelijk versterkt. Zij vertegenwoordigen ook een economische waarde, niet alleen voor het platteland als basisvoorwaarde voor recreatie en toerisme, maar ook voor de stad: het fraaie buitengebied als vestigingsplaatsfactor voor bewoners en bedrijven.

Nieuwe functies en functieverandering vragen om zorgvuldige inpassing en moeten zo mogelijk bijdragen aan versterking van het landschap.

De gemeente onderschrijft het streven van de provincie om de Ecologische Hoofdstructuur in Overijssel in 2018 af te ronden. Niet alleen de inrichting maar ook het beheer moet daarbij haalbaar en betaalbaar zijn. De realisering van de EHS is in de eerste plaats een verantwoordelijkheid van de provincie en de grondeigenaren. De gemeente kan desgewenst een ondersteunende rol spelen zoals bij de Gooiermars. Een trekkersrol van de LTO bij kavelruil kan het proces van kavelruil versnellen.

De gemeente vindt de landgoederen rondom Deventer van grote waarde voor de identiteit van het buitengebied. Instrumenten als groene diensten en de Rood voor Rood regeling kunnen bijdragen aan de instandhouding en vernieuwing van de bestaande landgoederen.

De gemeente staat positief tegenover de vestiging van nieuwe landgoederen in de gemeente, indien deze bijdragen aan versterking van de landschappelijke karakteristiek. Dit stelt ook eisen aan de beeldkwaliteit van de gebouwen.

De tijd van grote stadsuitbreidingen voor Deventer is voorbij. De huidige stadsranden zullen voor een belangrijk deel stadsrand blijven. De inrichting van de stadsranden zal daarom de komende jaren extra aandacht krijgen.

Groen-blauwe diensten zijn een goed instrument gebleken voor inrichting en beheer van het landschap. Dat wordt daarom voortgezet. De gemeente zal verkennen of, naast de overheden, ook andere belanghebbenden en geïnteresseerden financieel kunnen bijdragen aan het groenfonds waaruit de groen-blauwe diensten betaald worden.

De landweren in de gemeente – aarden wallen of greppels die in de middeleeuwen als verdedigingswerken werden aangelegd - zullen worden geïnventariseerd en deels hersteld en beheerd onder de vlag van de groen-blauwe diensten.

d. sociale vitaliteit en leefbaarheid van de dorpen

De gemeente is positief over de ervaringen met de dorpsontwikkelingsplannen tot nu toe. Zij zal de wensen van de bewoners die in de DOP's staan zorgvuldig wegen, voor zover deze de rol van de gemeente raken, en daarover in overleg treden met het dorp.

Aansluitend aan de DOP's zal de gemeente zelf het opstellen van dorpsvisies ter hand nemen. Voor Lettele en Loo is daarmee in 2011 begonnen.

Voorzieningen zijn een belangrijke factor in de leefbaarheid van dorpen. Keuzen zijn daarbij onvermijdelijk. Afstemming tussen dorpen, waarbij de specifieke kracht van elk dorp benut wordt, kan bijdragen aan optimale spreiding van voorzieningen.

De gemeente heeft de ambitie dat eind 2012 in alle zes dorpen een voorzieningencluster is gerealiseerd, al dan niet in de vorm van een Kulturhus. Dat is primair een opgave voor de bewoners, organisaties en andere belanghebbenden in het dorp. De gemeente wil daarin een faciliterende rol spelen en, samen met de provincie, subsidie verlenen. Bij de oprichting van een voorzieningencluster moet een toekomstbestendige exploitatie in voldoende mate gewaarborgd zijn.

In de dorpsvisies zal ook aandacht worden besteed aan de bereikbaarheid van voorzieningen.

Om ouderen en jongeren te binden aan het dorp is een daarop toegesneden woningaanbod nodig. Minder dan voorheen zal een nieuwe dorpsuitbreiding daarvoor de beste oplossing zijn. Gezien de demografische ontwikkeling op langere termijn (afnemende groei of krimp en vergrijzing) zou dat op termijn tot leegstand en waardevermindering van de woningvoorraad kunnen leiden. De herbestemming van vrijkomende boerderijen kan bijdragen aan een passend woningaanbod.

4. Uitvoeringsprogramma 2011-2012, de projecten

In de afgelopen jaren is successievelijk een groot aantal projecten op de rails gezet die bijdragen aan de vitaliteit van de dorpen en het buitengebied van Deventer. Dat zijn deels projecten die de gemeente zelf uitvoert en betaalt, maar voor een groot deel projecten waarover afspraken met de provincie zijn gemaakt in het Bestuursconvenant Salland 2009-2013. Een deel van deze projecten wordt uitgevoerd in samenwerking met de beide andere Sallandse gemeenten Olst-Wijhe en Raalte.

De meeste van deze projecten lopen door in 2012 of 2013. Er is daarnaast geen ruimte, financieel en in capaciteit, om daar nog veel nieuwe projecten aan toe te voegen en daar is ook weinig reden voor. De gemeente zet in 2011 en 2012, de looptijd van dit Actieplan Platteland, vooral in op het afronden van de projecten die in gang zijn gezet en het realiseren van de resultaten waartoe de gemeente zich verplicht heeft.

Wel nieuw zijn de dorpsvisies die de gemeente voor elk van de zes dorpen zal opstellen.

4.1. Projecten van de gemeente Deventer

Dorpsvisies

Voor alle zes dorpen van de gemeente worden dorpsvisies opgesteld, aansluitend op de dorpsontwikkelingsplannen die de dorpen zelf opstellen. In de dorpsvisies geeft de gemeente aan hoe zij de ontwikkeling op langere termijn ziet en hoe de toekomstbestendigheid van de dorpen kan worden gewaarborgd door tijdig rekening te houden met onder andere demografische ontwikkelingen als vergrijzing, afnemende groei en voor enkel dorpen wellicht krimp. De dorpsontwikkelingsplannen en de dorpsvisies monden uit in een gemeenschappelijke “dorpsagenda”, waarin alle betrokken partijen, waaronder de gemeente, vastleggen welke activiteiten zij ondernemen.

Voorzieningsclusters / servicepunten in de dorpen

De gemeente streeft naar het oprichten en in stand houden van voorzieningsclusters in alle dorpen: Bathmen, Diepenveen, Lettele, Loo, Okkenbroek en Schalkhaar. Daarbij gaat het om bundeling van publieke, semi-publieke en private voorzieningen, zoals bibliotheekvoorziening, zorg- en woonloket, gemeentelijk informatieloket, politie, supermarkt, bank, etc. De invulling is maatwerk per dorp en sluit aan bij plaatselijke initiatieven. Daar is de afgelopen jaren al veel in bereikt en de inspanningen worden voortgezet. Het voortouw ligt bij het dorp en de plaatselijke organisaties. De gemeente stimuleert, faciliteert en kan financieel bijdragen. Dat laatste geldt ook voor de provincie die voor enkele specifieke locaties steun heeft toegezegd (zie bij de PMJP-projecten onder 4.2.).

Herziening bestemmingsplan buitengebied

De bestemmingsplannen buitengebied van de vml. gemeenten Deventer, Diepenveen en Bathmen worden integraal herzien en samengevoegd tot één nieuw bestemmingsplan.

Dat gebeurt in een gemeenschappelijk proces met de gemeenten Olst-Wijhe en Raalte. In september 2011 wordt het ontwerp ter visie gelegd, de vaststelling door de gemeenteraad is voorzien begin 2012.

“Broadband to the farm”: draadloos internet op het platteland

Voor het platteland van Deventer (en delen van de Sallandse buurgemeenten) wordt een geavanceerde vorm van draadloos internet geïntroduceerd (“Broadband to the farm”). Dit staat ten dienste van ondernemers en particulieren in het buitengebied en de dorpen en is daardoor een ondersteuning voor de economische vitaliteit en de leefbaarheid van het platteland.

Uitvoering Masterplan Zandwetering

Uitvoering van het Masterplan Zandwetering is gericht op een duurzaam ingerichte stadsrand, met water als leidend principe. In de deelgebieden Baarlerhoek, Diepenveen-Rande en Steenbrugge-Keizerslanden (Zandweteringpark) vindt in de periode 2011-2012 voorbereiding en/of uitvoering plaats.

Inventarisatie Deventer landweren

Overijsselse landweer en de stadse landweer worden in kaart gebracht. Hierbij wordt aansluiting gezocht bij het uitvoeringsprogramma A1-zone. Het beheer van de landweren wordt geregeld binnen de groene diensten.

4.2. Projecten van Deventer in het Gebiedsprogramma Salland 2009-2013

Gebiedsontwikkeling Frieswijk - Oostermaet:

Op basis van het “streefbeeld Frieswijk-Oostermaet” worden ontwikkelingen en projecten in deze zone tussen de kerngebieden van de ecologische hoofdstructuur op elkaar afgestemd. In de Werkorganisatie Frieswijk-Oostermaet zijn de belangrijkste organisaties die in het gebied actief zijn vertegenwoordigd. De provincie ondersteunt het proces en incidenteel ook concrete projecten (zoals de ijskelders en het herstel van een brug in landgoed Frieswijk).

Gebiedsuitwerking Gooiermars

Bij de gebiedsontwikkeling die samenhangt met de inrichting van de ecologische hoofdstructuur levert de gemeente met financiële steun van de provincie de projectleider. De provincie is verantwoordelijk voor in de inrichting van de EHS. Huidige en toekomstige grondeigenaren, waaronder Stichting IJssellandschap, en Landschap Overijssel zijn bij de uitwerking. De LTO is trekker van de kavelruil die voor de gebiedsontwikkeling nodig is.

Aanleg groen in robuuste groenstructuren aan de rand van Deventer

Aanleg van recreatief groen en groene elementen in robuuste structuren in de randen (tot 5 kilometer) van het stedelijke gebied van Deventer. Het gaat om recreatieve uitloopgebieden van Deventer, waaronder het Zandweteringgebied (met name de deelgebieden Keizerslanden/Steenbrugge en Rande-Diepenveen), Keizersrande (als onderdeel van het project Ruimte voor de Rivier), Gooiermars en Rielerenk-Douwelerkolk.

Het Park zandwetering wordt mede uit dit budget betaald.

Wandelroutenetwerk Salland

Het uitvoeren van het projectplan, opgesteld door Recreatiegemeenschap Salland, voor het wandelroutenetwerk Salland. Op deze manier zijn betere routes mogelijk en is de regio aantrekkelijker voor de wandelaar.

Versterken dorpsranden, landschappelijke inpassing dorpsranden

Investerings in aanleg en herstel van groene landschapselementen ten behoeve van de landschappelijke inpassing van rommelige randen van de kernen Bathmen, Diepenveen, Schalkhaar, Lettele en Okkenbroek. De dorpsranden van Lettele zijn inmiddels beschreven en gewaardeerd en samen met bewoners zijn negen uitvoeringsprojecten benoemd. In 2011 staat een volgende dorpsrand op het programma.

Groene Diensten

Het doel van de groene diensten is het ontwikkelen en duurzaam in stand houden van het fraaie landschap in Salland door middel van aanleg, herstel en beheer van particuliere landschapselementen. Samen met de provincie, de gemeenten Olst-Wijhe en Raalte en de Stichting IJssellandschap is een groenfonds gecreëerd dat de basis is voor aanleg, herstel en beheer van particuliere landschapselementen. De diensten worden verricht door o.a. agrarische natuurvereniging en agrarische ondernemers. Het beheer wordt gegarandeerd voor 21 jaar.

Aanleg recreatieve fietspaden

In het kader van het Provinciaal Meerjarenplan Platteland (PMJP) en het Raamplan fietspaden van de provincie Overijssel wordt in het buitengebied van de gemeente vijf kilometer recreatieve fietspaden aangelegd, o.a. langs Zandwetering (Zandweteringpark en Baarlerhoek) en de Schipbeek (Hoekmansweg-Gorsselseweg bij Bathmen). Enkele van deze fietspaden worden aangelegd door het Recreatiegemeenschap Salland.

Economische netwerkbijeenkomsten platteland

Er worden netwerkbijeenkomsten voor recreatieondernemers in het buitengebied georganiseerd om te komen tot samenwerkingsverbanden en –arrangementen. Doel is ook daarmee het ondernemerschap te versterken.

Kulturhusen Schalkhaar en Diepenveen

Voor de oprichting van beide Kulturhusen heeft de provincie een financiële bijdrage toegezegd.

Dorpontwikkelingsplannen voor de zes dorpen in Deventer

Met ondersteuning van de wijkaanpak worden door de bewoners van de dorpen dorpontwikkelingsplannen opgesteld. De bewoners leggen daarin vast wat voor hen de belangrijkste prioriteiten zijn. De DOP's van Lettele en Loo zijn gereed. De DOP's van Schalkhaar en Diepenveen worden in 2011-2012 opgesteld. In 2012 starten de DOP's voor Bathmen en Okkenbroek.

Zandbelterbrug: behoud cultuurhistorisch waardevolle bestaande brug

De Zandbelterbrug aan de Spanjaardsdijk ligt op één van de grotere aan- en afvoerwegen vanuit het noordoostelijk deel van gemeente Deventer.

Voor zware vrachtwagens is deze brug niet geschikt, daarvoor wordt een nieuwe brug naast de bestaande brug aangelegd. De bestaande brug heeft cultuurhistorische waarde en kan met steun van de provincie behouden blijven voor het langzame verkeer.

Promotie in Salland

Het project “landgoederenzone Olst-Deventer” is in overleg met de provincie omgezet in het bredere project Promotie Salland. Dat is gericht op het beter promoten en benutten van de kwaliteiten van het gebied Salland, met name de landgoederen.

Gebiedsmakelaardij

Voortzetting van de inzet van de gebiedsmakelaar in het buitengebied van Deventer. Deze heeft een vertrouwensband met de ondernemers in het gebied en wordt ingezet als verstrekker en verzamelaar van informatie. Daarnaast functioneert hij als mediator/aanspreekpunt bij interactieve processen tussen gemeente, waterschap en het gebied.

Streekeigen huis & erf en Erfgoed Salland (SHEES)

Het behoud en de bescherming van streekeigen huis, erf en erfgoed van het waardevolle cultuurlandschap van Salland. Hierbij gaat het onder meer om een cultuurhistorische inventarisatie, herstel van cultuurhistorische elementen op het erf en in het landschap, integrale ervenprojecten met aandacht voor de inrichting, de gebouwen, historische elementen en de beplanting.

Plattelandswerkplaats Saxion

Via de plattelandswerkplaats werken studenten en docenten van Hogeschool Saxion in Deventer aan projecten van organisaties, ondernemers en bewoners van het buitengebied of van de Sallandse gemeenten. Het gaat hierbij om onderzoeken, adviezen, kennisoverdracht etc.

Landschapscoördinator

Het inzetten van een landschapscoördinator bij de drie Sallandse gemeenten ten behoeve van het coördineren en aanjagen van de uitvoering van de projecten uit het Uitvoeringsprogramma van het Landschapsontwikkelingsplan Salland, waaronder groene diensten, poelen, SHEES en andere landschapsprojecten.

Poelen: Uitvoering Actieplan kamsalamander

Aanleggen poelen ten behoeve van het leefgebied van de kamsalamander, deels in Frieswijk-Oostermaet.

Natuurherstel Wechelerveld

Dit betreft provinciale steun voor de ecologische inrichting en natuurherstel van het heidegebied boven Schalkhaar. Overgebleven heideveldjes worden vergroot, verschaald en met elkaar verbonden.

Ecopassage brug Baarlerhoek

In de brug over het Overijssel Kanaal bij Baarlerhoek wordt ruimte gecreëerd voor een ecopassage ten behoeve van amfibieën en marterachtigen.

Communicatie buitengebied Salland

De communicatie over de plattelandsontwikkelingen in de drie gemeenten wordt Sallandbreed gecoördineerd, waarbij een kwaliteitsslag wordt doorgevoerd. Deventer is daarvan trekker. De vernieuwde website [www. Sallandbuiten.nl](http://www.Sallandbuiten.nl) is in 2011 online gegaan.

Masterplan Schipbeek

Voor het beekdal van de Schipbeek, van de Bannink tot aan de monding in de IJssel, stelt de gemeente een masterplan op. De samenhang met de A1-zone als landschappelijke en recreatieve structuur is daarvan onderdeel. Is gestart in 2011.

IJsselhoeven

De provincie subsidieert, met de gemeente, het werk van de Stichting IJsselhoeven Dit is gericht op het in stand houden en verantwoord renoveren van deze categorie van karakteristieke boerderijen in het gebied langs de IJssel. De stichting neemt ook een deel van de uitvoering van het project SHEES voor haar rekening.

5. *Financiering plattelandsontwikkeling*

5.1. Gemeentelijke middelen

a reguliere begroting

De kosten van de plattelandsactiviteiten van de gemeente, zowel de ambtelijke capaciteit als de externe (“out of pocket”) kosten, worden primair gedekt uit de normale programmabegrotingen.

b werkbudget platteland, jaarlijks € 100.000,-

Ten minste 50 % van dit werkbudget is bedoeld voor steun aan initiatieven van organisaties en bewoners, die passen in het gemeentelijk plattelandsbeleid. Het werkbudget wordt ook ingezet voor de gemeentelijke cofinanciering van enkele PMJP-subsidies van de provincie, voor de kosten van gemeentelijke projecten uit dit Actieplan Platteland en voor communicatie.

c. budget uitvoering Landschapsontwikkelingsplan (LOP): € 100.000 eenmalig

Voor de uitvoering van het Landschapsontwikkelingsplan is € 100.000 beschikbaar. Dit budget wordt voor een groot deel ingezet als gemeentelijke cofinanciering voor een aantal onder 3.1. genoemde PMJP-projecten, zoals “SHEES”.

d. budget gemeentelijke cofinanciering Leader-subsidie: 3 x € 100.000

De Europese subsidieregeling Leader vereist in veel gevallen cofinanciering door de gemeente voor projecten die (ook) op de gemeente Deventer betrekking hebben. De middelen hiervoor worden zo mogelijk gevonden in de reguliere gemeentelijke begroting. Daarnaast is een apart Leader-budget van € 300.000,- beschikbaar gesteld. Het succes van deze regeling, die loopt tot 2013, is zo groot, dat daarvan op 1-7-2011 al € 230.000 is toegekend.

5.2. Subsidiemiddelen provincie, rijk en Europa

a Provinciaal Meerjarenprogramma (PMJP) voor Salland

In het Bestuursconvenant Salland 2009-2013 zijn afspraken vastgelegd over financiële bijdragen van de provincie Overijssel aan plattelandsprojecten van de drie Sallandse gemeenten en het waterschap. De dekking daarvoor bestaat uit gedecentraliseerde rijksmiddelen (ILG) en eigen provinciale middelen. Het convenant is in december 2009 en maart 2011 geactualiseerd waarbij enkele nieuwe projecten zijn toegevoegd. Deze “PMJP-projecten” zijn beschreven in par. 3.2.

Samenvattend overzicht van de financiële afspraken in het Bestuursconvenant over het PMJP 2009-2013 voor de gemeente Deventer:

	2009	2010	2011	2012	2013	totaal
subsidiabele kosten	828.000	1.645.818	3.292.750	2.127.000	548.000	8.441.568
bijdragen provincie	442.000	901.676	2.586.750	1.865.750	292.000	6.088.176
bijdragen gemeente	218.500	418.142	509.000	89.250	95.000	1.329.892
bijdragen derden	167.500	326.000	197.000	172.000	161.000	1.023.500